

Päivärahareformeja

Kysymykset:

Vaikutus julkiseen talouteen seuraavista reformeista:

1. sairausvakuutuslain vähimmäispäivärahojen (sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainpäiväraha) ja vähimmäismääräisen kuntoutusrahan korotus työmarkkinatuen tasolle (€/kk)
2. sairausvakuutuslain vähimmäispäivärahojen ja vähimmäismääräisen kuntoutusrahan nostaminen työmarkkinatuen tasolle ja edelleen edellä mainittujen etuuksien sekä työmarkkinatuen, peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan korottaminen +50 €/kk.

Jäljempänä muistossa **Reformi 1** ja **Reformi 2**.

Laskentamenetelmä ja oletukset:

Muistion laskelmat ovat staattisia eikä niissä huomioida esimerkiksi mahdollisia työllisyysvaikutuksia (työttömyysturvan tasokorotus). Staattisina laskelminakin kustannusvaikutusarvioita on pidettävä vain suuntaa-antavina aineistoihin ja menetelmiin liittyvien epätarkkuuksien vuoksi.

Laskelmassa on hyödynnetty sekä SISU-mikrosimulointimallia että Kelan päiväkohtaisia tietoja sairausvakuutuslain mukaisista päivärahoista ja kuntoutusrahasta. Päivien lukumäärätiedot ovat vuodelta 2016, mutta muuten laskelmat ovat vuoden 2018 tasossa. Kelan päivätietoja on käytetty sairausvakuutuslain päivärahojen ja kuntoutusrahojen bruttovaikutuksen laskemiseen. SISU-mallilla on tämän jälkeen laskettu sairausvakuutuksen minimipäivärahojen korotusten keskimääräisiä vaikutuksia verotuloihin, yleiseen asumistukeen ja toimeentulotukeen, joita on käytetty edellä mainittujen bruttomääräisten päivärahamenojen nettovaikutuksen laskemiseen. Työttömyysturvaan kohdistuvat muutokset on laskettu kokonaisuudessaan SISU-mallilla. Tulokset on tämän jälkeen yhdistetty päivätietojen pohjalta tehtyihin laskelmiin julkisen talouden nettovaikutuksen laskemiseksi.

Korotukset on tehty laskelmassa vain toimeksiannossa mainittuihin etuuksiin (esimerkiksi aikuiskoulutustukeen ei ole tehty korotusta). Kuntoutusrahan osalta reformit eivät vaikuta nuoren kuntoutusrahaan eikä ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavaan päivärahaan, koska niiden taso on jo tällä hetkellä takuueläkkeen suuruinen.

Taulukossa 1 on esitetty Kelan etuusrekistereihin pohjautuva laskelma päivien lukumäärätiedoista, jos vähimmäismääräiset sairausvakuutuslain mukaiset päivärahat ja kuntoutusrahan vähimmäismäärä korotettaisiin työmarkkinatuen suuruisiksi vuonna 2018. Taulukon 1 tiedot sisältävät sairauspäivärahojen osalta vain 55 päivän karenssin jälkeiset päivät, koska vähimmäismäärän korottaminen ei vaikuta karenssiajan päivärahojen tasoon nykyisten jaksojen osalta. Koska Kelasta saadut päivätiedot kuvaavat vain kyseistä reformia, se hankaloittaa tätä suurempien korotusten laskemista tarkasti. Tämän vuoksi laskelmassa on ensisijaisesti tarkasteltu kyseisten päivärahojen osalta nykyisiä maksussa olevia päiverahajaksoja. Lisäksi on oletettu, että uuden ja vanhan minimin väliin jäävät päivät kasvavat lineaarisesti euromääräisen vaikutuksen kertautuessa. Väliin jäävien päivien osalta on

oletettu myös, että etuusmenojen kustannusvaikutus on keskimäärin puolet minimipäivärahaan kohdistuvasta euromääräisestä kustannusvaikutuksesta¹.

Taulukko 1: Päivien lukumäärätiedot reformissa 1 (lähde: Kela / Aktuaari- ja tutkimuspalveluryhmä)

Nykyiset minimitasoiset päivärahat	Päivien lukumäärä	Kustannusvaikutus etuusmenoihin reformissa 1
Sairauspäiväraha	1 150 000	3,22 €/pv
Vanhempainpäiväraha	1 730 000	3,22 €/pv
Kuntoutusraha	60 000	3,22 €/pv
Uuden ja vanhan minimin väliin jäävät, jotka korotuksen myötä menevät vähimmäismääräisiksi		
Sairauspäiväraha	270 000	0< €/pv <3,22
Vanhempainpäiväraha	110 000	0< €/pv <3,22
Kuntoutusraha	2 000	0< €/pv <3,22
Edeltävän työttömyysetuuden perusteella maksettavat vähimmäismääräiset päivärahat		
Sairauspäiväraha	1 250 000	0 €/pv
Vanhempainpäiväraha	550 000	0 €/pv

Taulukko 2: Etuuksien tasot nykytilanteessa ja reformeissa

	Nykytila 2018		Reformi 1		Reformi 2	
	€/pv	€/kk	€/pv	€/kk	€/pv	€/kk
Sairausvakuutuslain mukainen minimipäiväraha	24,64	616,00	27,86	696,60	29,86	746,60
Työmarkkinatuki/peruspäiväraha	32,40	696,60	32,40	696,60	34,73	746,60

¹ Jos minimipäivärahat korotetaan työmarkkinatuen tasolle, on täysimääräinen kustannusvaikutus 3,22 €/päivä. Väliin jäävien päivien osalta oletetaan sen olevan keskimäärin puolet tästä. Korotettaessa sairausvakuutuslain minimipäivärahat nykyistä työmarkkinatukea korkeammalle tasolle, kustannusvaikutuksen oletetaan kasvavan lineaarisesti väliin jäävien päivien osalta (kerroin 5,22/3,22). Väliin jäävien päivien vaikutus on kuitenkin laskelman kokonaisuutta ajatellen vähäinen. Työttömyysetuuteen perustuvien päivärahojen osalta väliin jäävistä päivärahoista ei ole tietoa (vaikutusta reformissa 2), jonka vuoksi niitä ei ole huomioitu. Vaikutus olisi kuitenkin tämä suuruudessa korotuksessa kokonaisuuden kannalta pieni.

Kustannusvaikutukset:

Taulukko 3: Reformien vaikutus julkiseen talouteen, milj. €

	Reformi 1	Reformi 2
Etuusmenot yhteensä	+10	+216
Sairauspäivärahat	+4	+10
Vanhempainpäivärahat	+6	+11
Kuntoutusraha	+0,2	+0,3
Työttömyysturvamenot (ml. vuorottelukorvaukset)	.	+195
Verotulot yhteensä	+3	+62
Yleinen asumistuki	-1	-24
Toimeentulotuki	-2	-29
Julkinen talous yhteensä	-5	-101

Taulukon 3 tiedot kuvaavat sairausvakuutuslain päivärahamenojen osalta vaikutusta nykyisiin päivärahajaksoihin. Työttömyysturvan vähimmäispäivärahan korottaminen vaikuttaa tulevaisuudessa kuitenkin itsenäisenä reforminakin sairausvakuutuslain päivärahoihin, jos ne perustuvat työttömyysetuuteen. Toisin sanoen työmarkkinatuen korotus nostaa työmarkkinatukeen perustuvia sairaus- ja vanhempainpäivärahoja uusien reformin jälkeen alkavien jaksojen osalta. Reformissa 2 on otettu huomioon nykyisten työttömyysetuuteen perustuvien vähimmäismäärien sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen korotus (minimityöttömyyspäivärahaan perustuvat päivärahat, jotka ovat kuitenkin nykyään minimisairauspäivärahoja suurempia), koska ne nousevat sairausvakuutuslain minipäivärahan noston vuoksi myös nykyisissä jaksoissa. Uusien jaksojen myötä tuleva (laskelmassa huomioimatta jätetty) nettokustannus olisi kuitenkin hyvin todennäköisesti reformissa 2 sen kokonaiskustannukseen suhteutettuna melko vähäinen.

Reformit muuttavat etuuksien rahoitussuhteita (esim. työtulovakuutus/valtio), joka aiheuttaa korotuspaineen työnantajien ja palkansaajien sekä yrittäjien sosiaalivakuutusmaksuihin. Vaikutusta sova-maksuihin ei ole kuitenkaan tarkasteltu tässä laskelmassa.